

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לח.

עין משפט גזר מצוה

פד א מיי פ"ו מהל' לולב
הלכה י סג עין מד
טו"ע א"ח סי' מרנב
ס"ק ב:
פה ב ג מיי פ"ג מהל'
מצוה הלכה יד
טו"ע א"ח סי' מנב ס"ק
ג:
פו ד מיי פ"ה מהל'
גזרות הלכה טו סמג
עין כ:

מאי קושיא דלמא הא דאורייתא והא דרבנן. תימה והרי קידוש היום דאורייתא כדאמרנן פ' מי שמתו (ברכות דף כ: ושם) נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה והא דמשמע דברים מיר (דף ג:) שהוא מדרבנן איין הוא מדרבנן דדריש לאסור על היין מזה כיון הרשות וקאמרין מאי הוא קידושא ואבדלתא

מושבט ועומד הוא ומשני קידוש עלמנו דאורייתא ואפ"ה א"ר יוסי דברים ערבי פסחים (דף ק. ו) דלן מפקינן ופסקין התם הלכה כר' יוסי דנ"ש וכר' יהודה דערב פסח וי"ל דשאי קידוש היום שיכול לקדש ביום כזליה וליכא למיחש לפשיעות' כולי האי ועוד לפי שפוקס בסעודת שבת לא חיישין כולי האי שמא יתעצל בקידוש היום: **יום טוב שני דרבנן.** ואכתי הוה מצי לשנויי דלדי וואדי איכא שהות אלא משום דכולי יומא זימניה הוא חיישין טפי דלמא אחי למיפשע דלמאמרין פ"ק דשבת (דף י:) צמחה כיון דקציעא ליה זימנא מירתא ולא אחי למיפשע ערביה כיון דכולי ליליא זמניה לא מרתא ואחי למיפשע ואין לומר משום דהתם ליליא זמן שינה וחיישין טפי דל"כ ההוא טעמא ה"ל למימר התם וי"ל דמפלה לריכא שהות וממעל בה טפי מנמילת לולב דמכי אגזיהה נפק ציה: **מדקתני מי שבא בדרך.** תימה בסוף פ' תפלת השחר (ברכות דף ג. ושם) אמרנן השכים ללאת לדרך מציאין לו שופר ותוקע [לולב ומנענע] והיינו ציוס טוב וי"ל דאיכא לריכא למיטעי לא חייש ומיירי דזהו דבר דתמוס למקום שבה חס ועוד דהתם קמני השכים ללאת לדרך שמצינו הולך לקראת חס ונטול לולב קודם שילא אלל הכא קמני מי שבה דרך וכשיכנס צניטו נוטל לולב משמע שממקום רחוק בא לציטו: **מי שהיה עבד ואשה.** משמע כאן דלשה פטורה מהלל דסוקות וכן דערת דמנענע משום דמנענע שהזמן גרמא היא אע"ג דבהלל דלילי פסחים משמע דפרק ערבי פסחים (דף קט.) דמחייב ד' כוסות ומסתמא לא חייקנו ד' כוסות אלא כדי לומר עליהם הלל ואגדה שאני הלל דפסק דעל הנס בא

שירי מלוה. מלוה שהיא שירים שאינה עיקר לעבד כפרה אעפ"כ חשובה היא לעבד את הפורענות: **שהרי טוהפה שירי מלוה היא.** ואינה מעבדת דתניא צורת כהנים ומייתין לה בגמרא דיומא (דף ה.) לתוהפה לכפר וכי טוהפה מכפרת והלא אין כפרה אלא

שירי מצוה מעבדין את הפורענות שהרי תנופה שירי מצוה היא ועוצרת רוחות וטללים רעים ואמר רבא וכן בלולב רב אחא בר יעקב ממש' ליה ומייתי ליה אמר ר' דין גירא בעיניה דסמנא ולא מלתא היא משום דאתי לאיגרוי ביה: **מתני' מי שבא בדרך ולא היה בידו לולב ליטול לכשיכנס לביתו יטול על שלחנו לא נטל שחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב: גמ' אמרת נוטלו על שלחנו למימרא דמפסיק ורמיניה א' אם התחילו אין מפסיקין אמר רב ספרא ל"ק הא דאיכא שהות ביום הא דליכא שהות ביום אמר רבא מאי קושיא דילמא הא דאורייתא הא דרבנן אלא אמר רבא אי קשיא הא קשיא לכשיכנס לביתו נוטלו על שלחנו אלמא דמפסיק והדר תני לא נטל שחרית יטול בין הערבים אלמא לא מפסיק אמר רב ספרא ל"ק הא דאיכא שהות ביום הא דליכא שהות ביום א"ר זירא מאי קושיא דלמא מצוה לאפסוקי ואי לא פסיק יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב אלא אמר ר' זירא לעולם כדאמרין מעיקרא ודקשיא לך הא דאורייתא הא דרבנן הכא ביום טוב שני דרבנן עסקינן דיקא גמי מדקתני מי שבא בדרך ואין בידו לולב דאי ס"ד ביו"ט ראשון מי שרי: **מתני' מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהן אומרים ותבא לו מאירה אם היה גדול מקרא אותו עונה אחריו הללויה מקום שנהגו לכפול יכפול לפשוט יפשוט לברך יברך הכל כמנהג המדינה: גמ' ת"ר** דבאמת אמרו בן מברך לאביו ועבד מברך לרבו ואשה מברכת לבעלה אבל אמרו חכמים תבא מאירה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו אמר רבא הלכתא**

א) וקדישין ג. פ"ה.
ב) [מגילה כ: ג. א] שבת
ט. ט. ד) [פסחים ק"ט. ג.]
ה) גזרות כ: ז. ו) [ז"ל כפול, ו] [מג"ל מי איכא, ח] גי' ר"מ ואי יטול לקדק מכלן דלן חייבות בזהמ"ו דאורייתא דלמא חייבות דאורייתא אלא כיון דלן מנטרפות.

גליון הש"ס
גמ' אמר רבא מאי קושיא כעין זה יבמות דף ק"ע"ב:

מוסף רש"י
שהרי תנופה שירי מצוה היא. דלא מעבדת כפרה ולא עיקר מלוה היא, כדאמרין דפרק שני מדות (מנחות ג:) ששם עשה לתוהפה שירי מלוה מעשה עליו הכתוב כפול לא כפר יוסף ויפטר (מנחות סב.) לכפול. כל הלל (פסחים פ"ח) כן, קטן, מברך. כרכת המזון, לאביו, אם אין אביו יודע לברך (ברכות כ:).

רבינו חננאל

מתני' מי שבא בדרך ואין בידו לולב, כשיכנס לביתו נוטלו על שלחנו כו'. אלמא מפסיק סעודתו ונטול. איני והתני בשבת בפרק ראשון לא יכנס לאכול סנון למנחה עד שיתפלל, וקתני אם התחילו אין מפסיקין. ושניין אי איכא שהות ביום כדאמרין וליגמר דברא ואחר כך מתפלל, אינו מפסיק. ואם אין שהות ביום מפסיק. ומתני בדליכא שהות ביום. ואחא ורבי ושני שניא אחריה, ואמר לא שני לן בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן, הלא בהדיא שנינו מפסיקין לקרית שמע ואין מפסיקין לתפלה. הליך לולב דמדאורייתא מפסיק, תפלה דרבנן לא מפסיק. אלא מתני' היא גופא קשיא, קתני כשכנס לביתו נוטלו על שלחנו, אלמא מפסיק, והדר תני לא נטל שחרית יטול בין הערבים, אלמא לא מפסיק בשחרית. ומשני רב אשי לאשוי לולב לתפלה, ואמר לתחילה איבעי ליה לאפסוקי, ואי לא מפסיק יטול כל היום. אי הכי קשיא הכא קתני יטול על שלחנו אלמא מפסיק, והתם קתני אם התחילו אין מפסיקין לתחלה, [ואלא לעולם כדאמרין, הא דאיכא שהות ביום אין מפסיקין ואי ליכא שהות ביום מפסיקין. ומתני' גמי הכי קתני אין שהות ביום יטול על שלחנו, אלמא מפסיק, ואם יש שהות ביום אינו מפסיק, שאם לא נטל שחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב. (משני) [דילשוין] הא דלולב דאורייתא ותפלה מדרבנן, לא מצית אמרת, מדקתני מי שבא בדרך אלמא מתני' בשאר הימים ומדרבנן היא, דאי ס"ד ביום טוב ראשון שהוא מן החורף, כדכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', מי שרי לסגוי באורחא, אלא ש"מ (מדרבנן בשאר הימים ניתוח) [בשאר הימים מדרבנן ניתוח]. מתני' מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו ועונה אחריהן מה שהן אומרים כו'. אמר רבא

ואף הן היו צוואתו הנס אצל כהן לא על הנס אמור: **תתני' לו מאירה.** שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמצוה את קונו לעשות שלוחין כאלה כן פי' בוקנט' ועל אשמו ובניו מברכין לו בגמרא היה לו לפרש כן דמתני' מיירי בלא למד שמקרין אותו ועונה אחריהן מה שהן אומרים ומשום דמצוה צמא שאלו מברכין לו דלאו בני חיובא נינהו המקרין אותו קליט ליה דהא גדול מקרא אף על פי שאין עונין אחריו אלא הללויה דנפיק בשמייה לחודיה וצמא לו מאירה דעבד ואשה נמי לא מיחייב בהלל דמלות עשה שהזמן גרמא הוא: **באמת אמרו בן מברך לאביו.** אין זה מענין משנתנו ולא מייתי ליה אלא אגב גררא דתבא לו מאירה דהכא לא חייב מקרא אחר דצ' מי שמתו (ברכות דף כ: ושם) רואה לקדק מכלן דנשים חייבות בצרכת המזון דאורייתא מלמנענע אחרים יד חובתן ופריק קטן איכא למימר דאורייתא אלא הב"ע דאכל שיעורא דרבנן ומפיק דרבנן ובתוספתא קתני גבי צרכת המזון דלן אשה ועבד וקטן מויליאן את הרבים ידי חובתן ואיכא לאוקומי כשאל שיעורא דאורייתא ואין יכול לקדק מכלן. בצרכת המזון דאורייתא דלמא לא הוי דאורייתא כיון דלן מנטרפות לזימון דמתן פרק שלשה שאכלו (שם דף מה.) אין מויליאות א"ע ש' שהאיש מויליאן שאני איש דחשיב טפי אי נמי משום דרבים יולא צהו מלתא דהרי מגילה דנשים חייבות בה ופירש ב"ה דלן נשים מויליאות את הרבים ידי חובתן צמגילה: הלכתא

מויליא את המחויב מידי חובתו הלכך עונה אחריו כל מה שהוא אומר: **וטבא לו מאירה.** שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמצוה את קונו לעשות שלוחים כאלה: **עונה אחריו הללויה.** על כל דבר שהוא אומר והכי קתני לה במסכת סוטה (דף ג:) כיצד אמרו ישראל שירה בים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר דבצר קאמר דעונין הללויה: **לכפול.** כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה הודו תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה ענני צמרחה יה יה' לה' לי טוב לחסות טוב לחסות סבצוני סבצוני דמתי ויהי לי לישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות לדמות לא נתנני פתחו לי שערי זה השער וגו' אצל מואדך ולמטה אינו (כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף טז.) מוסיף לכפול מואדך ולמטה: **גמ' צאמס אמרו.** כל צאמס הלכה היא ואין חולק דבצר: **בן מברך לאביו.** צרכות המזון משגיג לתינוך דחייב מדרבנן ובמסכת צרכות פרק מי שמתו (דף כ:) מוקים לה כגון שלא אכל אביו אלא חית או כביצה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מיחייב עד דשבע דתתיב ואכלת ושבעת וצרכת הלכך אחי מדרבנן ומפיק מדרבנן: **שאשמו ובניו מברכין לו.** דודאי מחמת שלא למד להא: הלכתא